

STARK

16.9.96

K O R K E I N O I K E U S

P Ä Ä T Ö S

Diaarinro 1 (4)
S 95/2598

Antopäivä
12.09.1996

Nro
3373

HAKIJA Nautekno Oy, Helsinki

VASTAPUOLET Suomen Merimies-Unioni r.y., Helsinki
Suomen Konepääallystöliitto - Finlands Maskin-
befälsförbund ry, Helsinki
Suomen Laivanpääallystöliitto - Finlands
Skeppsbefälsförbund r.y., Helsinki
Suomen Tietoliikennetekniset r.y., Helsinki

ASIA Aluksen oikeudenvastaiseen saartoon perustuva
vahingonkorvaus

RATKAISU, JOHON ON HAETTU MUUTOSTA

Helsingin hovioikeuden tähän liitetty tuomio
19.10.1995 nro 5619

MUUTOKSENHAKU KORKEIMMASSA OIKEUDESSA

Valituslupa on myönnetty 19.3.1996.

Valituksessaan Nautekno Oy on vaatinut, että hovioikeuden
tuomio ja raastuvanoikeuden päätös kumotaan ja asia pa-
lautetaan, ensisijaisesti Helsingin raastuvanoikeuden si-
jaan tulleeeseen Helsingin käräjäoikeuteen laillisesti käsi-
teltäväksi tai toissijaisesti hovioikeuteen suullisen kä-
sittelyn toimittamiseksi. Sen varalta, ettei asiaa pa-
lautettaisi, Nautekno Oy on toistanut kanteensa ja vaatinut
korvausta oikeudenkäyntikuluistaan kaikissa oikeusasteissa
korkoineen.

Jäljennös: Suomen Merimies-
Unioni r.y. ym.

Suomen Merimies-Unioni r.y. ja sen myötäpuolet ovat yhteisesti vastanneet valitukseen ja vaatineet korvausta vastauskuluistaan korkoineen.

Nautekno Oy on vielä 28.5.1996 toimittanut Korkeimpaan oikeuteen lisäkirjelmän.

KORKEIMMAN OIKEUDEN RATKAISU

Käsittelyratkaisu

Nautekno Oy:n valitusajan jälkeen Korkeimpaan oikeuteen toimittama lisäkirjelmä jätetään huomiotta.

Asiaratkaisun perustelut

Raastuvanoikeuden 4.3.1993 pidetyssä istunnossa, jossa juttu on ratkaistu, kaksi meriasioita tuntevaa ja niihin perehtynyttä henkilöä (meriasiantuntijaa) on ollut läsnä tuomioistuinta avustamassa sillä tavoin kuin tuolloin voimassa olleen merilain (167/39) 251 §:n 2 momentissa (295/84) tarkoitetaan. Lisäksi heistä toinen on ollut saapuvilla kahdessa aikaisemmassa raastuvanoikeuden istunnossa juttua käsiteltäessä. Meriasiantuntijat ovat antaneet jutussa suullisen lausunnon.

Mainitun lain 251 §:n 1 ja 2 momentista ilmenee, että meriasiantuntijoiden tuli olla raastuvanoikeutta avustamassa ainoastaan käsiteltäessä juttuja ja asioita, jotka oli ratkaistava merilain mukaan.

Jutussa on kysymys alukseen kohdistetusta, lainvoimaisella tuomiolla oikeudenvastaiseksi vahvistetusta saarrosta aiheutuneeksi väitetyn vahingon korvaamisesta. Juttu ei ole merilain mukaan ratkaistava eikä meriasiantuntijoiden siten olisi tullut olla raastuvanoikeudessa läsnä sitä avustamassa.

Meriasiantuntijoiden kuuleminen ei ole tapahtunut myöskään sillä tavoin kuin oikeudenkäymiskaaren 17 luvussa asiantuntijoista säädetään.

Oikeudenkäynnissä on siten tapahtunut oikeudenkäyntivirhe, jonka voidaan otaksua olennaisesti vaikuttaneen jutun lopputulokseen.

Päätöslauselma

Hovioikeuden tuomio ja raastuvanoikeuden päätös kumotaan. Juttu palautetaan raastuvanoikeuden sijaan tulleeeseen Helsingin käräjäoikeuteen, jonka tulee ottaa juttu ilmoituksesta uudelleen käsiteltäväksi ja, huomioon ottaen palauttamisen syy, siinä laillisesti menetellä. Käräjäoikeuden

tulee antaa lausunto myös kaikista asiassa esitetyistä oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskevista vaatimuksista.

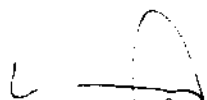
Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Vahvistetaan Korkeimman oikeuden sinetillä ja esittelijän allekirjoituksella.

(L.S.) Kenneth Nygård

Jäljennöksen oikeaksi todistaa Korkeimman oikeuden ratkaisun antopäivänä.

Esittelijä

Kenneth Nygård

Asian ovat ratkaisseet oikeusneuvokset Portin, Haarmann, Krook, Tulokas ja Kivinen. Esittelijä on ollut virkaa toimittava nuorempi oikeussihteeri Nygård.

LIITE _____

(Helsingin hovioikeuden rat-
kaisu asiassa 593/1021)

HELSINGIN RAASTUVANOIKEUS

PÖYTÄKIRJA

1 (5)

Riita-asia

A 1. osasto

4.3.1993

S 91/9308

JÄLJENNÖS AVSKRIFT

240. §

4. käsittely

Viimeksi esillä 10.12.1992 § 1753

1. käsittely 2.4.1992 § 611

Kantaja Nautekno Oy, Helsinki, asiamiehenään varatuomari Tai-
to Toivonen, kuten viimeksi

Vastajaat

- 1 Suomen Merimies-Unioni r.y. - Finlands Sjömans-Union
r.f., Helsinki, asiamiehenään varatuomari Kalevi Sa-
deluoto
- 2 Suomen Konepääallystöliitto - Finlands Maskinbefäls-
förbund r.y., Helsinki, edustajanaan konepääallystö-
liiton toiminnanjohtaja Anton Sjöholm, avustajanaan
varatuomari Kalevi Sadeluoto
- 3 Suomen Tietoliikennetekniset r.y. - Finlands Telef-
kommunikationstekniska r.f., Helsinki, asiamiehenään
varatuomari Kalevi Sadeluoto
- 4 Suomen Laivanpääallystöliitto - Finlands Skeppsbefäls-
förbund r.y., Helsinki, asiamiehenään varatuomari Ka-
levi Sadeluoto

Asia aluksen oikeudenvastaiseen saartoon perustuva vahin-
gonkorvaus

PÄÄTÖS

Vastaajien lykkäyspyyntö hylätään. Raastuvanoikeus katsoo, ettei vastaajien esittämä editiovaatimus ole aiheellinen. Asia on esillä neljättä kertaa ja vastaajayhdistyksille on etukäteen annettulla ilmoituksella tarjottu tilaisuus kuulustuttaa todistajia tässä istunnossa.

Kantaja

Nautekno Oy

Vastaajat

- 1 Suomen Merimies-Unioni r.y. - Finlands Sjömans-Union r.f.
- 2 Suomen Konepääliiostöliitto r.y. - Finlands Maskinbefälsförbund r.f.

Jäljennös

HELSINGIN HOVIOIKEUS

TUOMIO

No 5619

Antopäivä

Asian numero

19.10.1995

S 93/1021

RATKAISU, JOHON ON HAETTU MUUTOSTA

Helsingin raastuvanoikeus A 1 os. 4.3.1993 § 240 (S 91/9308)
(liitteenä)

ASIA

Aluksen oikeudenvastaiseen saartoon perustuva vahingonkorvaus

VALITTAJA

Nautekno Oy, Helsinki

VASTAAJAT

Suomen Merimies-Unioni r.y., Finlands Sjömans-Union r.f., Helsinki

Suomen Konepääallystöliitto - Finlands Maskinbefälsförbund r.y., Helsinki

Suomen Laivanpääallystöliitto - Finlands Skeppsbefälsförbund r.y., Helsinki

Suomen Tietoliikennetekniset r.y., Helsinki

VALITUS

Nautekno Oy on vaatinut, että asia palautetaan alioikeuteen uudelleen laillisessa kokoonpanossa käsiteltäväksi. Sen varalta että asiaa ei palautettaisi yhtiö on toistanut raastuvanoikeuden päätöksestä ilmenevän kanteensa vaatien, että Suomen Merimies-Unioni r.y., Suomen Konepääallystöliitto r.y., Suomen Laivanpääallystöliitto r.y. ja Suomen Tietoliikennetekniset r.y. velvoitetaan yhteisvastuullisesti korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut raastuvanoikeudessa täysimääräisesti sekä myös hovioikeudessa korkoineen. Yhtiö, joka on liittännyt valituksensa

oheen kaksi yksityisluontoista kirjallista kertomusta, on vielä pyytänyt, että hovioikeudessa toimitetaan suullinen käsittely kertomukset antaneiden henkilöiden kuulemiseksi todistajina taikka että hovioikeus erityisistä syistä sallii sanottujen kirjallisten kertomusten käyttämisen todisteina.

VASTAUS

Järjestöt ovat yhteisesti vastanneet valitukseen ja vaatineet vastauskulujensa korvaamista korkoineen.

LISÄKIRJELMÄ

Yhtiö on 14.7.1993 toimittanut hovioikeuteen kirjelmän liitteineen.

HOVIOIKEUDEN RATKAISU

Käsittelyratkaisut

Raastuvanoikeuden asian toisen ja kolmannen käsittelyn pöytäkirjoista ilmenee, että oikeudessa on ollut läsnä raastuvanoikeuden meriasiantuntija. Asian neljännen käsittelyn pöytäkirjasta ilmenee, että oikeudessa on tuolloin ollut edellisen lisäksi läsnä myös toinen meriasiantuntija. Asiantuntijat ovat ottaneet osaa asian käsittelyyn sekä antaneet raastuvanoikeuden päätöksestä ilmenevän lausunnon aluksen merikelpoisuudesta. Kysymyksessä ei tosin ole sellainen merioikeusasia tai meriselytys, jossa meriasioita tuntevien ja niihin perehtyneiden henkilöiden olisi merilain 251 §:n (295/1984) mukaan tullut olla tuomioistuinta avustavina asiantuntijoina läsnä tuomioistuimessa. Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 44 §:n mukaan oikeus saa kuitenkin harkitessaan kysymystä, jonka arvostelemiseen tarvitaan erityisiä ammattitietoja, hankkia asianomaisella alalla toimivan henkilön lausunnon. Tähän nähden meriasiantuntijoiden lausunnon hankkiminen asiassa on ollut perusteltua. Asian ovat ratkaisseet raastuvanoikeuden kolme oikeusneuvosmiestä. Syytä asian palauttamiseen ei edellä esitetyn perusteella ole.

Pyyntö suullisen käsittelyn toimittamisesta hylätään aiheettomana.

Oikeudenkäynnin varalta annetut kirjalliset yksityisluontoiset kertomukset jätetään huomiotta.

Yhtiön lisäkirjelmä on toimitettu tänne muutoksenhakemuksen määrääjän jälkeen eikä sen huomioon ottamiselle ole erityistä syytä. Sen vuoksi kirjelmä liitteineen jätetään huomiotta.

Pääasia

Saarron voimassaolo

Korkeimman oikeuden 3.7.1985 antamassa raastuvanoikeuden päätökseen liitettyssä tuomiossa todetuin tavoin Suomen Merimies-Unioni r.y., Suomen Konepääallystöliitto r.y., Suomen Radiosähköttäjäliitto r.y. ja Suomen Laivanpääallystöliitto r.y. olivat 7.6.1982 ilmoittaneet muun muassa Nautekno Oy:lle, että järjestöjen jo aikaisemmin m/s Katrinaan kohdistama saarto pidettiin voimassa, kunnes eräät aluksen työntekijöiden palkkasaatavat oli maksettu. Yhtiö tai kukaan muukaan ei ole maksanut kerrottuja saatavia eivätkä järjestöt ole esittäneet selvitystä siitä, että ne olisivat sittemmin purkaneet saarron. Helsingin raastuvanoikeus on yhtiön kanteesta 15.7.1982 julistamassaan päätöksessä katsonut saarron kohtuuttomaksi ja oikeudenvastaiseksi 9.6.1982 lukien, jolloin aluksen omistusoikeus oli siirtynyt pakkohuutokaupan perusteella yhtiölle. Hovioikeus ei ole muuttanut raastuvanoikeuden päätöstä. Järjestöt ovat pyytäneet valituslupaa korkeimmalta oikeudelta, joka on edellä mainitussa tuomiossaan katsonut, että järjestöjen toimenpiteet ovat olleet hyvän tavan vastaisia, sekä pysyttänyt hovioikeuden tuomion lopputuloksen. Kun järjestöt eivät ole osoittaneet suhteessaan laivaan tapahtuneen muutosta, niiden alukseen kohdistaman saarron on katsottava olleen voimassa ainakin korkeimman oikeuden tuomion antopäivään 3.7.1985 saakka.

Henkilö- ja esinevahingosta erillisen taloudellisen vahingon korvaaminen

Vahingonkorvauslain 5 luvun 1 §:n mukaan taloudellinen vahinko, joka ei ole yhteydessä henkilö- tai esinevahinkoon, korvataan vain milloin vahinko on aiheutettu rangaistavaksi säädetyllä teolla tai julkista valtaa käytettäessä taikka milloin muissa tapauksissa on erittäin painavia syitä. Järjestöjen yhtiön omistamaan alukseen kohdistama saarto on edellä mainitussa korkeimman oikeuden tuomiossa todettu hyvän tavan vastaiseksi. Yhtiö ei ole vaikuttanut saarron perusteeseen. Saarron on siten

katsottava muodostavan vahingonkorvausvelvollisuuden edellyttämän erittäin painavan syyn.

Nautekno Oy:lle saarrosta aiheutunut vahinko

m/s Katrina ei ole ollut merikelpoinen enää 30.6.1982 lähtien eli kolmen viikon kuluttua siitä, kun se oli tullut yhtiön omistukseen. Yhtiö on ollut vastuussa merikelpoisuuden ylläpitämisestä. Järjestöjen toimenpiteiden ei ole näytetty vaikuttaneen asiaan.

Yhtiö ei ole harjoittanut varustamotoimintaa ennen aluksen ostamista. Yhtiöllä ei näin ollen ole ollut henkilökuntaa eikä kokemusta rahtialuksen liikennöimisestä. Yhtiö ei ole esittänyt selvitystä sen ilmoituksensa tueksi, että tarkoitus olisi ollut, että joku muu, laivanvarustukseen erikoistunut yrittäjä olisi hoitanut liikennöimisen. Tuollaisesta järjestelystä aiheutuvia kustannuksia ei liioin ole selvitetty. Samoin on jäänyt selvittämättä, että yhtiö olisi sopinut kuljetuksista, joiden toteuttamisen alukseen kohdistunut saarto olisi estänyt. Näyttää siltä, että yhtiöltä olisi alukseen kohdistuneen saarron vuoksi jäänyt saamatta liikevoittoa ei näin ollen ole esitetty.

Koska selvitystä siitä, että alusta olisi voitu käyttää rahtiliikenteessä, ei ole esitetty, yhtiölle ei ole myöskään aiheutunut vahinkoa aluksen varastoalukseksi muuttamisesta. Osa yhtiön korvausvaatimukseen sisältyvistä eristä on syntynyt vasta sen jälkeen kun yhtiö on myynyt aluksen ja osa yhtiön vaatimista korvauksista perustuu menoihin, jotka yhtiölle olisi aiheutunut alukseen kohdistuneesta saarrosta huolimatta. Näyttämättä on näin ollen jäänyt, että yhtiölle olisi kulujen muodossa raastuvanoikeuden korvattavaksi tuomitseman vahingon lisäksi aiheutunut järjestöjen toimenpiteistä vahinkoa.

Tuomiolauselman

Raastuvanoikeuden päätöksen lopputulosta ei muuteta.

Nautekno Oy velvoitetaan suorittamaan Suomen Merimies-Unioni r.y.:lle, Suomen Konepäällystöliitto r.y.:lle, Suomen Laivanpäällystöliitto r.y.:lle ja Suomen Tietoliikennetekniset

r.y.:lle yhteisesti korvaukseksi vastauskuluista 1.000 markkaa. Korvaukselle on maksettava viivästyskorkoa hovioikeuden tuomion antopäivästä. Vuotuisen viivästyskoron määrä on kulloinkin voimassa oleva Suomen Pankin viitekorko lisättynä seitsemällä prosenttiyksiköllä.

MUUTOKSENHAKU

Muutosta tähän ratkaisuun saadaan hakea korkeimmalta oikeudelta valittamalla vain, jos korkein oikeus niillä erityisillä perusteilla, jotka ilmenevät oheisesta valitusosoituksesta, myöntää valitusluvan.

Valitusosoituksessa tarkoitettu määräaika valitusluvan pyytämiseen ja valituksen tekemiseen päättyy 18.12.1995

Helsingin hovioikeuden puolesta:

Äänestys.

Ratkaisuun osallistuneet jäsenet: Erkki Nikkarinen, Lauri Nouro
ja Merja Halme-Korhonen

Esittelijä: Jussi Sippola

3 Suomen Tietoliikennetekniset r.y. - Finlands Telekommunikationstekniska r.f.

4 Suomen Laivanpäälystöliitto - Finlands Skeppsbe-fälsförbund r.y.

Asia Aluksen oikeudenvastaiseen saartoon perustuva vahingonkorvaus.

Taustaa Liitteenä oleva 03.07.1985 annettu. Korkeimman oikeuden tuomio kauppa-aluksen saartoa koskevassa jutussa. (Liite A)

Vaatimukset Kantaja on vaatinut, että vastaajat velvoitetaan yhteisvastuullisesti maksamaan kantajalle vahingonkorvauksena yhteensä 5.612.912,65 markkaa 16 prosentin korkoineen haasteen myöhäisimmästä tiedoksiantopäivästä lukien. Lisäksi kantaja on vaatinut, että vastaajayhdistykset velvoitettaisiin yhteisvastuullisesti korvaamaan kantajayhtiön oikeudenkäyntikulut 16 prosentin korkoineen raastuvanoikeuden päätöksen julistamispäivästä lukien.

Vaatimukset perustuvat seuraavaan laskelmaan:

a	Hinaukset:	52.600,00 mk
b	Telakointi varasto- alukseksi muuttamista varten:	57.398,00 mk
c	Palkat ja niihin liittyvät kulut:	55.663,56 mk
d	Vakuutukset:	6.298,05 mk
e	Satamamaksut:	54.065,50 mk
f	Kustannukset aluksen muuttamisesta varasto- alukseksi:	27.910,37 mk
g	Asiakirja-, telex-, puhelin- ym. kulut:	12.869,82 mk
h	Toimitusjohtajan palkka:	180.000,00 mk
i	Rahoituskulut:	166.840,35 mk
j	Aluksen maksamiseksi otettujen	

	valuuttavekselien kurssimuutos-	
	ym. kulut:	191.787,00 mk
k	Saamatta jäänyt voitto oikeudelle	
	17.9.1992 esitetyn laskelman mukaan	
		4.807.480,00
		mk

Vaatimuksen perustaksi kantaja on selittänyt, että vastaajayhdistykset ovat oikeudenvastaisesti estäneet Nautekno Oy:tä aloittamasta liiketoimintaa m/s Katrinalla (m/s Lemmeninillä), aiheuttaen siten Nautekno Oy:lle suuria taloudellisia vahinkoja. Mainitut merenkulkujärjestöt ovat pitäneet yllä oikeudenvastaista aluksen saartoa huolimatta siitä, että Helsingin raastuvanoikeus oli jo 15.7.1982 vahvistanut, että puheena oleva saarto on ollut oikeudenvastainen 9.6.1982 lukien, jolloin aluksen omistusoikeus oli siirtynyt pakkohuutokaupan perusteella konkurssipesältä Nautekno Oy:lle ja että järjestöt olisivat olleet velvollisia heti peruuttamaan toimeenpanemansa saarron sekä sallimaan aluksen miehittämisen ja lähdön Mäntyluodosta vapaaseen liikenteeseen.

Vastine

Vastaajat ovat kiistäneet kanteen sekä perusteelltaan että määrältään ja vaatineet kantajan velvoittamista korvaamaan vastaajien oikeudenkäyntikulut 16 prosentin korkoineen raastuvanoikeuden päätöksen julistamisesta lukien. Merilain 8 §:n mukaan aluksen tulee olla sitä merenkulkuun käytettäessä niin miehitetty, että mm. kyseessä oleva liikenne, johon alusta käytetään, tulee turvatuksi. Merikapteeni Luukko on ollut nyt puheena olevan aluksen viimeinen päällikkö ja hänen työsuhteensa on päättynyt m/s Katrinan edellisen omistajan jouduttua konkurssiin. Merenkulkuhallituksen merimiesrekisterin mukaan aluksella ei ole ollut muutakaan miehistöä eikä päällystää tämän jälkeen. Lisäksi m/s Katrinan rakenneturvallisuuskirja oli vanhentunut 30.6.1982 ja merikelpoisuuden katsas-

tustodistus ja koneiston katsastustodistus 6.9.1982. Täten m/s Katrina ei ole ollut miltään osin merikelpoinen eikä siten käytettävissä kaupparenkulkuun. M/s Katrina onkin lajiteltu proomuksi.

Proomun katsastusasiakirjassa todetaan, että jos proomua hinataan, on hankkittava merenkulkuvarustus. Kun Helsingin merioikeuden päätös boikottiasiaassa annettiin 15.7.1982, järjestöt totesivat, että kysymyksessä on proomu, joka siirtyi 21.7.1982 Mäntyluodosta Turkuun. Boikotti laiteetaan toimeen siten, että kun alus on merikelpoisessa kunnossa ja valmis lähtemään merilain mukaisesti matkalle, lähtö estetään järjestäytyneen väen toimesta. Merimiesjärjestöt eivät ole voineet koskaan saattaa tällaista proomua boikotin piiriin.

Aluksen uudelleen käyttäminen kauppamerenkulussa olisi vaatinut koneiston ja putkiston uusimisen. Kantaja oli maksanut aluksesta 1.250.000 markkaa, mikä vastaa lähinnä aluksen romuarvoa. Nautekno Oy olisi koskaan voinut harjoittaa m/s Katriinalla konttiliikennettä. Aluksen aikaisempi omistaja oli luonut 11 vuoden aikana toimivan konttiliikenneorganisaation. Mäntyluodossa helmikuun lopulla 1982 laivasta oli riisuttu kaikki konttiliikenteeseen kuuluva erikoisvarustus. Kaikki kontit oli myyty ulkomaalaiselle yhtiölle. Merishipping Company Oy:n laajasta organisaatiosta ja pitkäaikaista liikekokemuksesta huolimatta yhtiö on joutunut konkurssitilaan ja myymään aluksen. Nautekno Oy:n ainoa mahdollisuus on ollut alusta alkaen aluksen käyttäminen varastoproomuna, josta käytöstä Valtion viljavarasto on suorittanut asianmukaisen korvauksen. Vuodesta 1980 lähtien erittäin kova kilpailu on aiheuttanut suomalaisten alusten voimakkaan ulosliputuksen ja rahtitason romahtamisen.

M/s Katriinan arvo oli 4.000.000 markkaa 6.4.1982 Merishipping Company Oy:n oikeaksi vannotun velkojainluettelon mukaan. M/s Katriinan hinta oli vastannut romutettavan laivan hintaa. Alus oli hinattu Mäntyluodosta käytöstä poistettuun kivilaituriin. Tuohon alus oli jäänyt kylmilleen. Konkursin yhteydessä Mäntyluodossa laivasta oli riisuttu kaikki konttiliikenteeseen kuuluva erikoisvarustus myytäväksi yhdessä Merishippingin Mäntyluodon terminaalin konttivarusteiden kanssa. Aluksen koneet olivat myös talven 1982 vaikutuksesta osittain romuttuneet, minkä vuoksi oli luonnollista, että alusta ei voitu katsastaa. Helmikuun 1983 pakkaset olivat aiheuttaneet koneiston venttiilien tuhoutumisen niin pahoin, että alus oli saanut pahan vuodon. Konehuoneessa oli ollut useita metrejä vettä, joka oli jäätynyt ja rikkonut lisää koneistoa. Palolaitos oli yhdessä Pesutekniikka Oy:n kanssa tyhjentänyt aluksen vedestä ja siihen sekoittuneen runsaan öljyn. Nyt kantaja on vaatinut vastaajilta Pesutekniikka Oy:n laskun maksamista.

Aluksen ollessa vuokrattuna Valtion viljavarastolle siihen ei ole kohdistettu minkäänlaisia boikottitoimenpiteitä. Varastoproomu oli liikkunut ainoastaan hinauksessa silloisen DDR:n alueella ja Puolassa. 14.12.1987 m/s Katriina on lähtenyt hinauksessa Naantalista Pansioon.

Nautekno Oy:n todellinen tarkoitus oli ollut muuttaa alus varastoproomuksi. Satamamaksun oleellinen kohoaminen Turun satamassa on johtunut aluksen aiheuttamasta vahingosta sen painuessa pohjaan 16.3.1983. Vaaditut päiväkustannukset sisältävät miehistön palkat, vakuutukset, teknisen ylläpidon ja telakoinnin, varustamon hallintokustannukset sekä voiteluöljyt, kansi- ja konetarvikkeet ja kantaja on systemaattisesti veloittanut kaksinkertaisesti. Toimitusjohtajan palkkaa ei ole maksettu lainkaan. Kysymyksessä on ollut 100 prosentin osa-

keomistus, joka tuo mukanaan osinkotuoton, mutta ei työsopimussuhdetta. Saamatta jääneestä voittoa esitetty kustannuserittely on täysin virheellinen, koska laskelma perustuu liikkuvaan laivaan sen ollessa merilain mukaan merikelpoisena kauppamerenkulussa. Kantaja ei ole ottanut huomioon, että edellinen omistaja ei ole jatkanut toimintaansa jouduttuaan konkurssiin. M/s Katriinan rahoitukseen käytettyä 80 prosentin velkaosuutta ei voida vaatia vastaajilta. Vaatimukset kuuluvat normaalin yritysrisikin piiriin, eikä miltään osin vastaajien vastuun piiriin. Valtion viljavarastolta saatuja tuloja vastaajat ovat laskelman mukaan saaneet 927.612 markkaa. Valtion viljavaraston on tehnyt aluksessa suuria luukku- ym. suuret remontteja, jotka ovat lisänneet tuottoa 15.000 markan osakepääomalle ja kohottaneet aluksen arvoa, kun se aikanaan myytiin.

Heti raastuvanoikeuden aikaisemmin antaman päätöksen julistamisen jälkeen oli merenkulkuhallituksessa todettu, että alus ei ollut merkikelpoinen eikä se ollut käytettävissä kauppamerenkulkuun. Boikotti oli luonnollisesti päättynyt tähän. Kantaja ei ole näyttänyt, että kanteessa tarkoitetun voiton saamatta jääminen olisi johtunut vastaajien toimenpiteistä, koska muun muassa m/s Katriinan käyttäminen kontti- tai muussa liikenteessä oli jo aikaisemmin osoittautunut taloudellisesti kannattamattomaksi sekä koska rahtimarkkinat olivat erittäin kireät suomalaisille laivoille ja ne joutuivat kovan kansainvälisen kilpailun vuoksi ulosliputtamaan melkein kaikki m/s Katriinan kokoiset aluksensa.

Kantaja ole täyttänyt torjuntavastuutaan eli pyrkinyt saattamaan huolellisen yrittäjän tavoin alusta liikenteeseen. Kantajalla ei ollut siihen aikomustakaan, koska kantaja oli päästänyt kaikki aikaisemman omistajan hankkimat sertifikaatit van-

hentumaan. Raastuvanoikeuden päätös 15.7.1982 on ollut tyypillinen velvoitetuomio. Kantajayhtiö olisi heti päätöksen saatuaan voinut viedä sen täytäntöönpanoviranomaiselle, joka tarvittaessa olisi velvoittanut sakon uhalla vastapuolta tekemään, mitä tuomiossa on määrätty. Nyt Nautekno Oy on odottanut 10 vuotta velvoitetuomion täytäntöönpanoa ilmeisesti siinä toivossa, että vastaajien näyttö muodostuisi mahdottomaksi.

Vastaselitys

Kantaja on todennut, että asiassa on kyse yksinomaan kantajalle aiheutuneiden vahinkojen ja niiden määrien näyttämisestä, ei siis merioikeusjutusta, vaan puhtaasta vahingonkorvausjutusta. Edes nyt käsiteltävänä olevan vahingonkorvausjutun pohjana olevassa prosessissa ei ollut kyse merioikeusjutusta, vaan ulosottolain tulkinnasta eli oliko pakkohuutokaupan ostaja vastuussa aluksesta lähtevästä ja ennen myyntipäivää erääntyneestä tai muustakaan edellisen omistajan velasta vai ei. Saarron oikeudenvastaisuus on vahvistettu Korkeimmassa oikeudessa.

Saarron vuoksi Nautekno Oy:n oli pakko myydä alus tappiolla. Myynti oli mahdollinen vasta siinä vaiheessa, kun Nautekno Oy oli hankkinut alukselle varastointisopimuksen Valtion Viljavarastolta. Vuokratulot tulivat kokonaisuudessaan aluksen uudelle omistajalle, mutta Nautekno Oy:n vastattaviksi jäivät kustannukset aluksen muuttamisesta varastoaluskäyttöön.

Alus ei muutu merioikeudellisesti proomuksi sen johdosta, että sitä ammattijärjestöjen saarron takia pakosta käytetään edes joidenkin tulojen hankkimiseksi proomun luontoisissa tehtävissä normaalin merenkulun asemasta. Todellisia rahtitarjouksia Nautekno Oy ei voinut antaa, koska vastaajat eivät olisi päästäneet alusta liikenteeseen. Hoitamattomista rahtisopimuksista olisi voinut syntyä

uusia vahingonkorvausvelvollisuuksia. Ennen pakko-huutokauppaa alus oli tullut Mäntyluodon satamaan suoraan liikenteestä, jolloin luokitukset ja sertifikaatit olivat kunnossa. Omistusoikeuden siirtymisen jälkeen uusi omistaja eli Nautekno Oy luokitutti lokakuussa 1982 Lloyds Register of Shipping -nimisessä luokituslaitoksessa aluksen rungon ja koneiston. Pesäluetteloarvot eivät aina välttämättä ole realistisia käypä arvoja. Kaupanteon tärkeimpiä syitä oli tosin ollut aluksen edullinen hankintahinta, joka yhdessä pienen organisaation kanssa olisi mahdollistanut taloudellisen ja terveeseen yritystoiminnan alkamisen. Nautekno Oy:n maksama kauppahinta ei ole ollut lähelläkään aluksen romutusarvoa vaan paljon korkeampi eli noin kolminkertainen, joten mistään romukaupasta ei ole voinut olla kyse. Konkurssihallinto oli aikoinaan palkannut Brennership Oy:n huolehtimaan aluksen asianmukaisesta makuuttamisesta ja vartioinnista. Tähän oli sisältynyt muun muassa konehuoneen jatkuva lämpimänä pitäminen ja ympärivuorokautinen vartijatoiminta. Vastaajien väite koneiden osittaisesta romuttamisesta osoittautuu mahdottomaksi esimerkiksi Lloydsin luokitustoimenpiteitten valossa. Konetta oli myös Aurajoessa usein käytetty. Laiva oli ollut jatkuvasti vartioitu, sillä kaksi henkilöä oli asunut ympärivuorokautisesti aluksessa koko sen ajan, kun alus oli ollut Aurajoessa. Aluksen saadessa vuodon oli paikalla ollut Tuomas Elo - niminen henkilö, joka oli hälyttänyt välittömästi palokunnan ja Nautekno Oy:n edustajan. Vesi ei ollut ehtinyt aiheuttaa mitään vahinkoja konehuoneessa. 18.4.1983 mennessä alus oli ollut oikeuden vastaisessa saarrossa lähemmäs vuoden. Tuolloin olivat olleet selvillä vastaajien asenteet ja kantajan mahdollisuudet harjoittaa merenkulkua Suomessa.

Kantaja on kiistänyt vastaajien väitteet päiväkustannusten osalta sekä sen, että alus olisi aiheut-

tanut pohjaan painuessaan satamamaksujen oleellisen kohoamisen. Toimitusjohtajalle kuuluu kohtuullinen palkkatulo 100 prosentin osakeomistuksesta huolimatta. Oikeudenvastainen saarto ei ole mahdollistanut normaalia yritystoimintaa riskeineen. Näin ollen ei voida soveltaa myöskään normaaleja yritysrisikin sääntöjä.

Nautekno Oy oli myynyt aluksen tappiolla ja vuokratulot Valtion viljavarastossa ovat menneet lyhentämättöminä uudelle omistajayhtiölle, jossa Nautekno Oy tai Taito Toivonen eivät olleet mukana. Saarretun laivan myynti ei olisi onnistunut lainkaan ellei olisi saatu neuvoteltua Valtion viljavaraston kanssa valmista vuokrasopimusta alukselle. Valtion viljavaraston toimesta ja sen kustannuksella ei ole tehty suuria sen paremmin kuin pieniäkään luukku- ynnä muita remontteja.

Kantaja on viitannut vahingonkorvauslain 5 luvun 1 §:n ns. rajoitussääntöön, jonka mukaan taloudellinen vahinko on korvattava ainoastaan milloin vahinko on aiheutettu rangaistavaksi säädettyllä teolla tai julkista valtaa käytettäessä taikka milloin muissa tapauksissa on siihen erittäin painavia syitä silloinkin kun vahinko ei ole yhteydessä henkilö- tai esinevahinkoon. Kantaja on katsonut, että alukseen kohdistunut boikottitoiminta on ollut laadultaan niin törkeää, että se saattaisi olla yhteiskunnan edun nimissä kriminalisoitua menettelyä. Nyt puheena olevassa tapauksessa on ollut sanotussa lainkohdassa tarkoitettuja erittäin painavia syitä, jotka oikeuttavat kantajayhtiön saamaan täyden korvauksen kaikesta syntyneestä taloudellisesta vahingosta ja siis myös saamat- ta jääneestä voitosta.

Näyttö

Oikeudelle on annettu asiakirjaselvitystä ja oikeudessa on kuultu todistajia. Vastaaajien kirjmän 31.1.1993 liitteet 3 ja 7 ovat OK 17 luvun 11

§:ssä tarkoitettuja yksityisluonteisia kertomuksia eikä niitä ole otettu huomioon todisteena.

Meriasiantuntijan lausunto

Vastaajayhdistykset ovat kiistämisen perusteiksi väittäneet muun muassa, että alus ei ollut merilaissa tarkoitettulla tavalla merikelpoinen varustuksen, miehityksen, rakenteen ja katsastuksen puolesta merikelpoinen. Tämän vuoksi asian käsittelyssä ovat olleet läsnä merioikeuden asiantuntijat. Esitettyjen asiakirjojen nojalla meriasiantuntijat katsovat, että alus on ollut merikelpoinen 30.6.1982 saakka saadun asiakirjaselvityksen mukaan alus olisi voitu siirtää omilla koneilla Mäntyluodosta Turkuun ja käyttää liikenteeseen sa-nottuun 30 päivään kesäkuuta 1982 saakka.

Raastuvanoikeuden ratkaisun perustelut

Asiakirjoista selviää, että Nautekno Oy on 9.6.1982 tullut pakkohuutokaupan johdosta eli julkisen viranomaisen toimesta nyt puheena olevan aluksen omistajaksi. Nautekno Oy oli maksanut kauppahinnan aluksesta. Nautekno Oy ei ole ollut osallisena m/s Katrinassa tai muutoinkaan vastuussa laivavaen palkoista. Merilain 217 §:n 1 momentin mukaan meripanttioikeus ja pidätysoikeus lakkaavat pakkohuutokaupalla myytyyn alukseen kauppahinnan tultua maksetuksi.

Vastaajajärjestöt ovat 9.6.1982 tehdyllä päätöksellä laajentaneet kyseessä olevaan alukseen kohdistuvan saarron koskemaan myös kantajayhtiötä. Korkein Oikeus on edellä mainitulla ratkaisulla katsonut, että vastaajajärjestöjen menettely on tältä osin ollut hyvän tavan vastainen.

Vahingonkorvausvelvollisuudesta yleensä

Suomen lainsäädännössä ei ole määritelty saartoa. Aluksen saarto toimeenpannaan yleensä niin, että

aluksen palvelu, esimerkiksi lastaus ja purkaus, kielletään. Seurauksena on, että alus on tällöin pakotettu jäämään satamaan. Oikeudenvastaisen saarron toteuttamisesta on seurauksena vahingonkorvauslain mukainen vastuu aiheutuneesta vahingosta. Vahingonkorvauslain 5 luvun 1 §:n mukaan vahingonkorvaus käsittää hyvityksen henkilö- ja esinevahingosta. Milloin vahinko on aiheutettu rangaistavaksi säädetyllä teolla tai julkista valtaa käytettäessä taikka milloin muissa tapauksissa on erittäin painavia syitä, käsittää vahingonkorvaus hyvityksen myös sellaisesta taloudellisesta vahingosta, joka ei ole yhteydessä esine- tai henkilövahinkoon.

Tuottamusvastuu edellyttää, että vahingonkärsijä osoittaa vahingon ja vastuuperusteen välisen syy-yhteyden olemassaolon. Ellei minkäänlaista syy-yhteyttä voida osoittaa vahingon ja korvausvelvollisuuteen johtavan perusteen välillä, ei korvausvastuuta voi syntyä. Lisäksi syy-yhteyden on oltava laadultaan tietyn tyyppistä, jotta vastuu syntyisi, sillä vastuu vahingosta ei voi ulottua niin pitkälle kuin tekoja ja tapahtumia voidaan luonnonlaeista olevan kokemuksen avulla ja kussakin vahinkotapahtumassa saatavan tiedon perusteella pitää vahingon syynä. Niin sanotun adekvaattisuusopin mukaan seurauksen on tiettyjen kriteerien mukaan oltava ennalta varottavissa ennen kuin se johtaa vastuuseen. Lisäksi oikeuskirjallisuudessa ja oikeuskäytännössä on eräitä harkinnanvaraisia tilanteita pyritty ratkaisemaan osoittamalla seikkoja, joiden perusteella syy-yhteys katkeaa. Tarkoituksena ei ole viitata siihen, etteikö teko olisi välttämätön edellytys seurauksen syntymiselle, vaan siihen, että jonkin muun tekijän vaikutus syy-yhteydsketjuun aiheuttaa vastuun rajoittamista. Oikeuskirjallisuudessa on syy-yhteyden katkeamisen osoittamiseksi kehitetty teoria tapahtumien normalisoitumisesta. Tämän ajattelutavan mukaan vastuu

ei ulotu vahinkoihin, jotka sattuvat sen jälkeen, kun vahinkotapahtuman aikaansaama poikkeuksellinen tila saadaan jälleen osallisten kontrolliin.

Mikäli varallisuusvahingon korvaamiseen on erityisiä syitä, oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että tällöin on mahdollista soveltaa samantapaista ajattelua kuin sopimussuhteissa eli että vastuu on rajoitettava vahinkoon, jonka syntyminen vahingon aiheuttamishetkellä mielletään tai pitäisi voida mieltää.

Vahingonkorvausperusteen edellytykset

Kyseessä oleva alus on hinattu Porin Mäntyluodosta Turkuun 21.-22.7.1982. Alus on vuokrattu erään toisen perustettavan yhtiön lukuun Valtion Vilja-varastolle syyskuusta 1983 alkaen 9.9.1987 saakka. Alus on sittemmin myyty uudelle yhtiölle. Helsingin raastuvanoikeuden päätöksen mukaan järjestöt ovat olleet velvoitettuja peruuttamaan toimeenpaimensa saarron sekä sallimaan aluksen miehittämisen ja lähdön Mäntyluodosta vapaaseen liikenteeseen. Hovioikeus on 5.1.1983 antamallaan päätöksellä katsonut, ettei ollut syytä muuttaa raastuvanoikeuden päätöstä.

Saartoilmoitusta ei ole peruutettu. Toisaalta ei ole näytetty, että sen jälkeen kun alus oli siirretty Turkuun, olisi estetty miehittämästä alusta tai ettei olisi sallittu aluksen lähtemistä liikenteeseen. Vahingonkorvausvaatimuksen perusteena on vaatimusten b)- k) kohtien osalta etupäässä se, että Nautekno Oy ei ole voinut aloittaa liikennöintiä ms Katrinalla. Korvausvastuu edellyttää tällöin, että

-Nautekno Oy:llä oli tarkoitus aloittaa liikennöinti,

-liikennöinnin aloittamatta jääminen on johtunut

yhdistysten oikeudenvastaisesta toiminnasta,

-siitä, ettei Nautekno Oy ole aloittanut liikennöintiä on aiheutunut vahinkoa

-vahingon syntyminen on ollut ennalta varottavissa,

-vahingon korvaamiselle on vahingonkorvauslain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuja erityisiä syitä.

Johtopäätökset

Asiassa ei ole näytetty, että kantaja olisi ryhtynyt aluksen liikenteeseen saattamiselle välttämättömiin kunnostus- ja varustelutoimiin. Yhtiö ei ole harjoittanut laivanvarustamotoimintaa ennen nyt kyseessä olevan aluksen ostamista. Kantaja ei ole kaupan jälkeen pyrkinyt palkkaamaan alukseen ainakaan kapteenia. Aluksen rakenneturvallisuuskirja on vanhentunut 30.6.1982 sekä katsastustodistukset 6.9.1982 eikä kantaja ole ryhtynyt toimenpiteisiin asiakirjojen uusimiseksi. Hovioikeuden tuomio on annettu tammikuussa 1983 ja Korkeimman oikeuden tuomio vuonna 1985. Kyseessä oleva vahingonkorvauskanne on nostettu vuonna 1992.

Kantajayhtiö ei ole ryhtynyt toimenpiteisiin liikenteen harjoittamiseksi. Vastaajayhdistysten ei ole katsottava syyllistyneen sellaiseen menettelyyn liikenteen estämiseksi, että olisi erityistä syytä vahingonkorvausvastuuseen taloudellisen menetyksen johdosta siltä osin kuin korvausvaatimus koskee väitettyä suunniteltua myöhempää liiketoimintaa. Kantajalle ei ole myöskään näytetty aiheutuneen vahinkoa tältä osin. Mitä tulee korvausvaatimukseen muilta osin, raastuvanoikeus katsoo, että vastaajat ovat velvollisia korvaamaan kantajalle ne kulut, jotka ovat aiheutuneet siitä, että aluksen lähtö Mäntyluodon satamasta oli vastaajayhdistysten saarron toimesta estynyt ja alus oli

hinattu Turkuun. Raastuvanoikeus on arvioinut kantajalle hinauksesta, matkakuluista ja palkkakuluista aiheutuneen vahingon määräksi 30.000 markkaa.

Kantaja on esittänyt vaatimuksen lähes 10 vuotta vahinkotapahtuman jälkeen. Kanne on enimmiltä osin hylätty. Tämän vuoksi on katsottava, että asia on ollut siinä määrin epäselvä, että vastaajat eivät ole velvollisia korvaamaan kantajan oikeudenkäyntikuluja täysimääräisesti.

Ratkaisu

Vastaajayhdistykset velvoitetaan yhteisvastuullisesti maksamaan kantajayhtiölle vahingonkorvauksena 30.000 markkaa 16 %:n korkoineen 14.1.1992 lukien sekä korvaamaan kantajan oikeudenkäyntikulut 7.000 markalla 16 %:n korkoineen 4.3.1993 lukien.

Kantajayhtiö velvoitetaan maksamaan meriasiantuntijoille Juho Uinolle ja Paavo Wihurille palkkiona 500 markkaa.

KORKEIMMAN OIKEUDEN TUOMIO

D:S 83/291

kauppa-aluksen saartoa koskevassa jutussa

N:o 1338/84

Annettu Helsingissä 03.07.1985

HAKIJAT

Suomen Merimies-Unioni - Finlands Sjömans-Union r.y.,
Helsinki

Suomen Konepääallystöliitto - Finlands Maskinbefäls-
förbund r.y., Helsinki

Suomen Radiosähköttäjäliitto r.y., Helsinki

Suomen Laivanpääallystöliitto - Finlands Skeppsbefälsförbund
r.y., Helsinki, yhteisesti

VASTAPUOLI

Nautekno Oy, Helsinki

RATKAISU, JOHON ON HAETTU MUUTOSTA

Helsingin hovioikeuden tuomio 5.1.1983 n:o 703

ASIAN KÄSITTELY ALEMMISSA OIKEUKSISSA

Nautekno Oy:n kanne Helsingin raastuvanoikeudessa

Nautekno Oy on Suomen Merimies-Unioni r.y:tä, Suomen Kone-
pääallystöliitto r.y:tä, Suomen Radiosähköttäjäliitto r.y:tä
ja Suomen Laivanpääallystöliitto r.y:tä vastaan ajamassaan
kanteessa kertonut, että Akva Shipping Oy:n konkurssipesän
omistama kontaineralus m/s Katrina oli 26.5.1982 Porin

maistraatin toimesta myyty julkisella pakkohuutokaupalla eräiden velkojien saatavien suorittamiseksi. Nautekno Oy oli tuolloin ostanut aluksen ja maksettuaan kauppahinnan 9.6.198 tullut aluksen omistajaksi.

Aluksen pakkohuutokauppaa edeltäneessä velkojain keskustelussa Porin maistraatin istunnossa 24.5.1982 olivat valvo-neet mainittujen työntekijöiden siirtäminä palkka- ja niihin verrattavina saatavina Suomen Merimies-Unioni r.y. yhteensä 465.129,85 markkaa, Suomen Konepäällystöliitto r.y. yhteensä 225.635,05 markkaa, Suomen Radiosähköttäjäliitto r.y. yhteensä 59.406,60 markkaa ja Suomen Laivanpäällystöliitto r.y. yhteensä 335.411,05 markkaa, kaikki saatavat merilain 212 §:n 1 momentin 1 kohdassa mainituin parhain etuoikeuksin.

Akva Shipping Oy:n konkurssipesä oli velkojainkeskustelussa ilmoittanut työntekijöiden tulleen irtisanotuiksi merimies-lain 43 §:n mukaisesti ja riitauttanut mainitut valvonnat siltä osin kuin niihin sisältyi liikkeen luovutuksen johdos-ta merimieslain 57 §:n nojalla vaadittuja korvauksia.

Maistraatti oli 24.5.1982 laatimassaan velkojainluettelossa vähentänyt valvotuista määristä Suomen Merimies-Unioni r.y:n osalta 123.089,45 markkaa, Suomen Konepäällystöliitto r.y:n osalta 41.837,20 markkaa, Suomen Radiosähköttäjäliitto r.y:n osalta 12.642 markkaa ja Suomen Laivanpäällystöliitto r.y:n osalta 54.473,75 markkaa eli edellä mainittuja yhden kuu-kauden palkkoja luontoisetuineen yhteensä 232.042,40 mark-kaa. Yhtiön saaman ilmoituksen mukaan mainitut järjestöt olivat valittaneet maistraatin ratkaisusta.

Järjestöt olivat 25.5.1982 ilmoittaneet Akva Shipping Oy:n konkurssipesälle asettaneensa aluksen saartoon Porissa Mäntyluodon satamassa aluksessa toimessa olleiden palkkasääntävien perinnän tukemiseksi. Saartoilmoitusta ei ollut peruutettu 26.5.1982 toimitetun pakkohuutokaupan jälkeen ja 7.6.1982 järjestöt olivat ilmoittaneet konkurssipesälle ja Nautekno Oy:lle, että saarto pidettäisiin voimassa, kunnes mainitut saatavat yhteismäärältään 232.042,40 markkaa oli niille maksettu.

Nautekno Oy oli 7.6.1982 päivätyssä ja samana päivänä Akva Shipping Oy:n konkurssipesälle tiedoksi annetussa kirjoituksessa kertonut, ettei alusta saarron takia voitu siirtää laituripaikastaan eikä miehittää aluksen liikenteeseen saattamista varten. Samassa kirjeessä Nautekno Oy oli myös kertonut, ettei saarrosta ollut ilmoitettu sille ennen pakkohuutokauppaa. Välttyäkseen huutokaupassa syntyneen maksuvelvollisuutensa laiminlyömisestä johtuvista seuraamuksista Nautekno Oy oli 9.6.1982 maksanut koko kauppahinnan 1.250.000 markkaa, vaikka aluksen saartoa ei ollut peruutettu.

Nautekno Oy on esittänyt, että puheena oleva pakotuskeinona käytetty saarto ei ollut oikeudenmukainen eikä järjestöjen laillisesti käytettävissä. Järjestöillä ei ollut ollut laillista oikeutta vaatia aluksen uudelta omistajalta Nautekno Oy:ltä aluksen pakkohuutokaupan yhteydessä riitautettuja ja hylättyjä määriä yhteensä 232.042,40 markkaa. Saarto oli kohdistettu lainvastaisesti aluksen vanhan omistajan velasta pakkohuutokaupan johdosta omistajaksi

tulleeseen Nautekno Oy:öön vastoin ulosottolain säännöksiä, joiden mukaan ostaja kauppahinnan maksettuaan ei ollut vastuussa aluksesta lähtevästä ja ennen myyntipäivää erääntyneestä eikä muustakaan edellisen omistajan velasta. Sen vuoksi Nautekno Oy on vaatinut, että aluksen saarto vahvistetaan lainvastaiseksi sekä että järjestöt velvoitetaan heti peruuttamaan saarto ja korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut.

Suomen Merimies-Unioni r.y:n, Suomen Konepäälystöliitto r.y:n, Suomen Radiosähköttäjäliitto r.y:n ja Suomen Laivanpäälystöliitto r.y:n yhteinen vastaus

Järjestöt ovat vastustaneet yhtiön vaatimuksia ja maininneet Nautekno Oy:n olleen jo pakkohuutokauppatilaisuudessa tietoinen kysymyksessä olevista väitetyistä saatavista. Sen vuoksi saarto oli Nautekno Oy:öön kohdistettuna perusteltu. Järjestöt ovat myös vaatineet korvausta oikeudenkäyntikuluistaan.

Raastuvanoikeuden päätös 15.7.1982

Mitä ensiksi tuli saartoon 9.6.1982 saakka, raastuvanoikeus on katsonut, että ennen pakkohuutokauppaa alkanut työtaistelutoimenpide ei ole kohdistunut voimassa olevaan työehtosopimukseen kokonaisuudessaan tai johonkin sen yksityiseen määräykseen. Kun sitä ei muutoinkaan ollut näytetty lainsäädännössämme tai sopimuksessa kielletyksi, se on ollut sinänsä laillinen toimi. Saarto voidaan kieltää yleisillä siviilioikeudellisilla perusteilla, jos se selvästi sisältää työtaisteluoikeuden väärinkäyttämisen. Työtaistelutoimen luonteeseen kuuluu, että vastapuoli pyritään saamaan suostu-

maan esitettyyn tavoitteeseen. Jos työtaistelua ei toteuteta rangaistavalla tai kielletyllä menettelyllä, toimenpiteen käyttäminen ei voi sisältää oikeudenvastaista pakottamista. Sen vuoksi saarto 9.6.1982 saakka ei kerrotuissa olosuhteissa ollut ollut oikeudenvastainen.

Siltä osin kuin työtaistelu on 9.6.1982 jälkeen jatkunut ja kohdistunut Nautekno Oy:öön, raastuvanoikeus on todennut, että Porin maistraatti ei ollut hyväksynyt aluksen pakkohuutokauppamenettelyssä valvottuja merimieslain 57 §:ään perustettuja saatavia. Järjestöt olivat myöntäneet, että ne olivat näiden saatavien perimiseksi pakkohuutokaupan jälkeen 7.6.1982 laajentaneet saarron koskemaan myös 9.6.1982 aluksen uudeksi omistajaksi tullutta Nautekno Oy:tä. Aluksen omistusoikeus on siirtynyt Nautekno Oy:lle pakkohuutokaupan johdosta eli julkisen viranomaisen toimesta, Akva Shipping Oy:n konkurssipesän voimatta siitä määrätä. Nautekno Oy ei ollut aluksessa palvelleiden henkilöiden työsuhteen osapuolella. Edelleen voimassa pidetty saarto oli kohdistettu Nautekno Oy:öön eli kolmanteen henkilöön, jonka ei ollut myöskään näytetty olleen vastuussa taikka tulleen vastuuseen saarron aiheuttaneen työsuhteen johdosta syntyneiksi ilmoitetuista palkkasaatavista. Ainakaan sen jälkeen kun maistraatti, hylättyään järjestöjen valvomat puheena olevat saatavat, oli 9.6.1982 päättänyt antaa Nautekno Oy:lle aluksen omistusoikeuden siirtoa koskevan kauppakirjan, järjestöillä ei ollut ollut hyväksyttävää perustetta jatkaa saartoa Nautekno Oy:tä vastaan suorituksen saamiseksi palkkasaatavista. Sen vuoksi saarron jatkamista 9.6.1982 jälkeen oli pidettävä, paitsi

kohtuuttomana, myös selvästi työtaistelutoimenpiteen väärinkäyttämisen sisältävänä toimenä ja siten oikeudenvastaisena.

Sen vuoksi raastuvanoikeus on vahvistanut,

että puheena oleva saarto on ollut oikeudenvastainen 9.6.1982 lukien, jolloin aluksen omistusoikeus oli siirtynyt pakkohuutokaupan perusteella konkurssipesältä Nautekno Oy:lle, ja

että järjestöt ovat velvollisia heti peruuttamaan toimeenpanemansa saarron sekä sallimaan aluksen miehittämisen ja lähdön Mäntyluodosta vapaaseen liikenteeseen.

Järjestöt velvoitettiin yhteisvastuullisesti korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut kolmellatuhannella (3.000) markalla.

Hovioikeuden tuomio

Hovioikeus, jonka tutkittavaksi Suomen Merimies-Unioni r.y. ja sen myötäpuolet olivat saattaneet jutun, on katsonut, ettei ollut syytä muuttaa raastuvanoikeuden päätöstä. Suomen Merimies-Unioni r.y. ja sen myötäpuolet velvoitettiin yhteisvastuullisesti korvaamaan Nautekno Oy:n oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa viidelläsadalla (500) markalla.

VAATIMUKSET, VALITUSLUVAN MYÖNTÄMINEN JA VÄLITOIMI

Suomen Merimies-Unioni r.y. myötäpuolineen on pyytänyt valituslupaa ja vaatinut Nautekno Oy:n kanteen hylkäämistä. Valituslupa on myönnetty 25.4.1983. Nautekno Oy on antanut siltä pyydetyn vastauksen.

KORKEIMMAN OIKEUDEN RATKAISU

Perustelut

Akva Shipping Oy:n jouduttua 23.2.1982 konkurssiin yhtiön omistaman m/s Katrinan koko laivaväki oli merimieslain 43 §:n nojalla irtisanottu. Hakijajärjestöt ja konkurssipesä olivat sen jälkeen neuvotelleet työntekijöitten järjestöille siirtämien kanteessa mainittujen palkka- ja siihen verrattavien saatavien maksamisesta, mutta neuvottelut olivat jääneet tuloksettomiksi.

Järjestöt olivat 25.3.1982 ulosmitatun m/s Katrinan pakkohuutokauppaa edeltäneessä 24.5.1982 pidetyssä velkojainkeskustelussa valvoneet sanotut saatavat, mutta konkurssipesä oli riitauttanut ne merimieslain 57 §:ään perustuvia palkkoja ja luontoisetuja koskevilta eli 232.042,40 markan osalta. Maistraatti oli hylännyt järjestöjen vaatimukset näiden saatavien merkitsemisestä velkojainluetteloon.

Järjestöt ovat katsoneet, että koska työntekijöitten työsuhde oli päättynyt silloin kun alus oli 26.5.1982 pakkohuutokaupalla myyty, järjestöillä oli oikeus saada sanotut 232.042,40 markkaa. Järjestöt olivatkin 25.5.1982 ilmoittaneet konkurssipesälle, että ne olivat painostaakseen konkurssipesän maksamaan työntekijöitten saatavat asettaneet m/s Katrinan saartoon.

Nautekno Oy oli ostanut aluksen pakkohuutokaupassa ja maksettuaan kauppahinnan 9.6.1982 saanut aluksen omistukseensa. Järjestöt olivat jo sitä ennen eli 7.6.1982 ilmoittaneet paitsi konkurssipesälle myös Nautekno Oy:lle, että saarto

pidettiin voimassa siksi kunnes kysymyksessä olevat merimieslain 57 §:ään perustetut työntekijöitten yhden kuukauden palkat luontoisetuineen oli maksettu.

Nautekno Oy ei ole välittömästi eikä välillisestikään ollut osallisena m/s Katrinassa tai muutoin vastuussa laivaväen palkoista. Pakkahuutokauppamenettelyssä selvitettävien vaatimusten kannalta ei ole merkitystä sillä, onko yhtiö ostessaan aluksen tietänyt palkkavaatimuksista vai ei. Merilain 217 §:n 1 momentin mukaan meripanttioikeus ja pidätysoikeus lakkaavat pakkahuutokaupalla myytyyn alukseen kauppahinnan tultua maksetuksi.

Työntekijöitten ja myös työnantajien tai niiden ammattijärjestöjen työmarkkinoilla painostustoimena toisinaan käyttämä saarto on yleisestä toimintavapaudesta johtuen sinänsä oikeudenmukainen. Tällaiseen toimeen ryhdyttäessä jää sen tavoitteesta ja myös käytetyistä menettelytavoista riippumaan, onko painostuskeino hyväksyttävissä vai ei. Jos tavoite on hyvän tavan vastainen ja siis oikeusjärjestyksen kannalta moitittava, painostustointa ei ole oikeutta panna toimeen.

Hakijajärjestöt ovat joukkotoimin yrittäneet pakottaa Nautekno Oy:n maksamaan niille saatavia, joiden suorittamisesta yhtiö ei ole lain mukaan ollut vastuussa. Tällä tavoin menetellessään järjestöt ovat toimineet hyvän tavan vastaisesti.

Tuomiolauselma

Hovioikeuden tuomion lopputulosta ei muuteta. Suomen Merimies-Unioni r.y. ja sen myötäpuolet velvoitetaan yhteisvastuullisesti maksamaan Nautekno Oy:lle korvaukseksi vastauksen antamisesta täällä tuhat sata (1.100) markkaa. Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

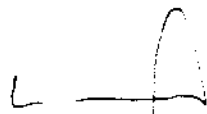
Vahvistetaan Korkeimman oikeuden sinetillä ja esittelijän allekirjoituksella.

(L.S.)

Gert Johansson

Jäljennöksen oikeaksi todistaa Korkeimman oikeuden ratkaisun antopäivänä.

Esittelijä

Kenneth Nygård